

Români din toate țările, uniți-vă în cuget și simțiri !

Octombrie 1983. Anul XII. Nr. 136.

EUROPA SINEAMUL ROMANESC

FOAIA MISCARII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

SIMPOZION INTERNAȚIONAL «CANTACUZINO»

Între 7 și 12 septembrie 1983, la Viena, s-au desfășurat lucrările Simpozionului Internațional «Șerban Cantacuzino», cu tema «Românii, apărători ai Europei». Manifestarea culturală românească s-a integrat în contextul mai larg al sărbătorilor austriece prilejuite de aniversarea a 300 de ani de la eliberarea Vienei din asedierea Turcilor, în anul 1683, eveniment ce consacră victoria aliașilor europeni împotriva unei mari puteri politice și militare care a stăpânit continentul nostru timp de 500 de ani. Victoria puterilor creștine a schimbat în mod radical raportul de forțe politice și militare în Europa Centrală și de Sud și a îndepărtat pentru totdeauna pericolul expansiunii turcești spre vest.

Viena. Bustul Principelui Șerban Cantacuzino.

Retragerea Turcilor de sub zidurile Vienei a fost o victorie la a cărei realizare au luat parte mai multe națiuni, între care și România. Cu toate că erau obligați să ia parte la asediu, ei n-au participat efectiv la acțiunile militare ale armatei turcești, ci au colaborat cu creștinii, informându-i asupra mișcărilor și situației asediatorilor.

Victoria creștinilor din anul 1683 a dat posibilitate Principatelor române să facă pași politici și diplomați pentru întărirea structurii lor statale și pentru realizarea idealului de unire și independență națională.

Simpozionul, la care au luat parte numeroși savanți, profesori, scriitori, artiști și alte personalități, români stabiliți în Europa Occidentală, America de Sud, Statele Unite și Canada, - a lămurit în mod documentat contribuția prețioasă adusă de Români la definitivarea victoriei a creștinilor împotriva Turcilor otomani.

Comunicările de înaltă ținută au prezentat diferite aspecte ale istoriei, limbii, literaturii, artei și vieții religioase românești, subliniind mereu rolul de frontieră a creștinătății jucat de țările române, în evul mediu, în sud-estul Europei.

Șerban Cantacuzino și acțiunile sale curajoase, întreprinse în favoarea asediaților și a creștinilor europeni în general, din chiar interiorul armatei otomane, este un exemplu elocvent în acest sens. Monumentala cruce

ridicată de Șerban Vodă însuși în pădurea de atunci Schoenbrunn, unde stabilise oastea sa, ca simbol al victoriei antiotomane, și numită Crucea Românilor, s-a întipărit în mintea și conștiința recunoscătoare a vienezilor.

În timpul simpozionului a fost inaugurat un bust al Principelui Șerban Cantacuzino, opera artistului Ștefan Tratler, la capela Moldovenilor din Viena, fiind de față nu numai congresiști, ci și autorități ale orașului.

Simpozionul și-a propus și a demonstrat o dată în plus perfecta afinitate a culturii române cu eternele valori ale culturii europene din care face parte integrantă de la început, a subliniat aspirația vie a Românilor din toate timpurile către realizarea unirii națiunilor europene. De fapt, de-a lungul secolelor, misiunea Românilor s-a identificat cu apărarea valorilor culturii și civilizației europene.

Întrunirea de la Viena și-a desfășurat lucrările într-o climă de prietenie. Numeroșii reprezentanți ai culturii române din afara României, veniți din diverse și depărtate țări, au avut ocazie să se cunoască, să petreacă câteva zile de adevărată frăție românească. Sentimentele vienezilor și ale poporului austriac au fost exprimate de Președintele Republicii, Excelența Sa Dl. Dr. Rudolf Kirchschlager, care, în mesajul augural, adresat vice-

Prezidiul secției de istorie a Congresului. Conferențiază Prof. Florentina Fredet.

Viena. Inaugurarea Simpozionului Internațional «Cantacuzino». Prof. J. C. Drăgan adresează cuvântul de salut, în calitate de președinte de onoare.

președintelui congresului, a asigurat că acordă interes relațiilor spirituale și culturale între România și Austria și că apreciază pe cei care-și dau concursul la cultivarea lor.

DEZBATERI CULTURALE ȘI MANIFESTĂRI ARTISTICE

Lucrările s-au desfășurat după un program bine articulat. Comunicările au stimulat interesante și aprofundate dezbateri și luări de cuvânt, mai ales în cadrul diferitelor secții.

În secția «Istorie», prezidată cu competență de prof. Iosif Constantin Drăgan, au prezentat comunicări, pe lângă președintele secției, și Adolf Armbruster, Angela Comnen, Ana Maria Diaconescu de Rios, Dumitru Dvoicencu de Markov, Smaranda Economu-Vlahu, Florentina Fredet și Radu Toma.

În secția «Limbă și literatură», prezidată de poetul Mihai Steriade din Belgia, au făcut inspirate intervenții George Alexe, Carmen Brooks, Angela Caracas, Coralia Ditvall, Florin Marinescu-Himu și Antoaneta Notheaux.

Interesante au fost și intervențiile din cadrul secției «Știință și artă», prezidată de cunoscuta cântăreață lirică Virginia Zeani, făcute de Cristea Avram, George Cristea, Emanuel Merdinger, Ligia Podorean și Marius Lebădă.

Aspecte ale vieții religioase au fost prezentate, în secția cu același nume, de către Prof. Earl Pop, Vasile Florea, Marin Braniște, Constantin Marinescu și Vasile Palade.

Bine regizată și gala de filme românești, organizată de Dr. Augustin Ograjensek (unul dintre organizatori), Aurelia Avramescu, Panaghiotis Batas și Corneliu Dima-Drăgan.

Pianista Gabriela Polli, cântăreața Ioana Ungureanu și violonista Lola Bobescu au fost protagonistele unui recital vocal-instrumental ce a avut mare succes, în sala hotelului Ambasador.

Recitalul vocal susținut de Viorica Cortez și Octavian Naghiu a fost răsplătit cu îndelungate aplauze la Altes Rathaus, iar pianista Anisia Campos a atras o numeroasă asistență în «Sala elvețiană» din hotelul Ambasador, unde a oferit un concert sugestiv.

Nu mai puțin sugestivă, expoziția de pictură cu tablouri ale unor artiști de origine română din mai multe țări a atras un număr considerabil de vizitatori.

Cei care au participat la lucrările acestui congres au răms plăcut impresionați de atmosfera umană și culturală creată și au hotărât înființarea unei Asociații Culturale Internaționale care să organizeze și să coordoneze manifestări de acest fel.

SALUTUL PREȘEDINTELUI DE ONOARE Prof. J. C. DRAGAN

Stimate Domnule Președinte, onorați reprezentanți ai autorităților, Excelența Voastră, onorate Doamne și Domni,

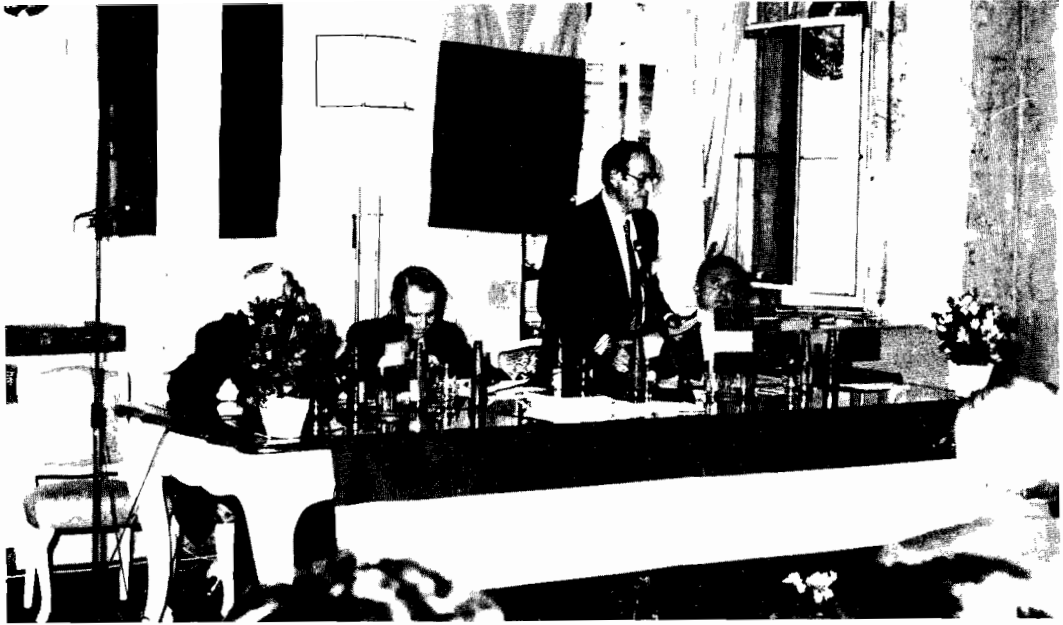
În calitatea mea de președinte de onoare al acestui simpozion, în calitate de european, de român și, în mod particular - de ce nu? , chiar așa cum s-a întâmplat pentru puțin timp -de locuitor al statului Marii Austrii, am onoarea de a vă saluta, cu ocazia solemnei deschideri a sărbătoririi a trei secole de la retragerea armatei otomane de la asediul Vienei, când Europa se găsea în mare pericol. Toată civilizația și cultura europeană ar fi putut să cadă sub o continuă ocupație din răsărit și din sud-est. Menținerea păcii europene trebuia plătită prin atâtea tensiuni politice și războaie, cum se întâmplase la timpul său Imperiului roman.

În acel timp, Europa nu era unită și așa a rămas până astăzi, mai ales în ceea ce privește apărarea militară. Până astăzi Franța a rămas cu o mare responsabilitate sub acest aspect. Tot așa și statele mari din secolul XVII, care, în afară de frumoase cuvinte și promisiuni, în realitate au dat puțin ajutor. Au fost țările mici și mijlocii care la Viena, în maniere diverse și multe, au apărat Europa: erau trupele austriece, venețiene, române, cele poloneze ale regelui Sobieski (Sfânta Alianță), printre care se găseau și o mie de cavaleri voluntari ai principatului român al Moldovei, și soldați ai contelui Carol al Lorenei. Dar ajutorul mai important vine din partea celor care erau «aliați oficiali» ai Turcilor, în virtutea tratatelor de vasalitate, adică din partea celor trei Principate românești: Moldova, sub conducerea principelui Duca, Transilvania, vechea Dacie, mereu locuită de Daco - Romani, condusă de un principe străin, Mihai Appaffi, și în fine, dar nu ultimii, activii Valahi ai lui Șerban Cantacuzino.

Șerban Cantacuzino, în calitate de moștenitor al Imperiului roman - bizantin, desființat în anul 1453, a simțit într-adevăr că Europa trebuie apărată la Viena. Avea o rafinată inteligență, era bun diplomat și strateg, dispunea de un bun serviciu de informații, calitate evidențiată, s-ar putea spune, prin buna organizare a trupelor. Ce poate face un bun general cu soldații săi, dacă nu dispune de informații cu privire la numărul și mișcările armatei inamice? Nimic. Sau o bătălie pierdută, cu mari pierderi de oameni și de bunuri materiale.

Șerban Cantacuzino dorea din toată inima eliberarea de sub stăpânirea otomană. Dorința și credința tuturor Românilor - chiar de pe vremea lui Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, imortalizați în picturile mănăstirilor din Bucovina, care se pot vizita și în ziua de astăzi -, încurajau toate popoarele din Europa de Sud-Est, de sub stăpânirea turcească, care așteptau cea dintâi bătălie pentru realizarea acestei vechi și nobile dorințe. Și a fost ca lupta să fie dată chiar cu ocazia apărării Vienei, la 9 decembrie 1683. Cu toate că teritoriile locuite de Români nu mai erau supuse Ungurilor după anul 1526, marele tribut plătit devenise insuportabil.

Principele român a convins cu diplomație pe Marele Vizir Mustafa că n-ar fi bine ca Viena să fie bombardată în mod intens. În acest fel ar fi putut oferi sultanului o frumoasă pradă nedistrusă. De asemenea, a sfătuit pe pașa din Buda să nu ocupe Viena, pentru a păstra autoritatea și influența sa personală în zonă.

Viena. Conferința de presă din 7 septembrie 1983. De la stânga la dreapta: Ing. A. Ograjensek, Michel Steriade, Prof. J. C. Drăgan, C. Dima-Drăgan.

De altfel, deși se găsea în câmpul militar turc cu 4.000 de soldați, Șerban Cantacuzino încărca tunurile cu paie, pentru ca bombardamentele să nu facă vreun rău armatelor creștine. El informa pe generalii creștini despre mișcările și intențiile trupelor turcești și a sfătuit pe contele Stahrenberg, comandantul apărării Vienei, să reziste și să nu se predea Turcilor, întrucât aceștia aveau muniții numai pentru trei ore și că ajutorul va ajunge cât mai repede. El a cerut regelui Sobieski și contelui Lorenei să grăbească sosirea armatei, pentru a putea ajuta Viena cât mai curând. Generalul imperial Wallenstein califică acest ajutor «o bună acțiune prin care (Românii) au contribuit la apărarea Vienei».

Pentru a aminti nobilele acțiuni române, Șerban Cantacuzino ridică în apropierea actualului castel Schönbrunn o mare cruce, cu inscripția latină : «Nici-un creștin nu va lupta împotriva altui creștin».

Stema lui era aceea a Imperiului roman: vulturul cu două capete. El se socotea moștenitor și succesori al acestui imperiu. Ce reprezintă Românii astăzi dacă nu ultimele rămășițe ale Imperiului roman? Ei sunt până astăzi singurul popor care păstrează în propria limbă gramatica latină și în numele său, sfântul cuvânt: Roma.

Simpozionul nostru pentru aniversarea a trei secole de la eliberarea Vienei și a Europei din fața Turcilor, este sărbătorit de către Români. Ce ar trebui să facă celelalte națiuni? Polonezii nu sunt în situația de a putea face aniversări. Dar, mâine, noi vom întâmpina, la Viena, pe cel dintâi și cel mai important polonez, Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul II și coincidența acestei vizite ar trebui să aibă și această menire, ceea ce ne bucură în măsură deosebit de mare. Lorena a devenit Franța și poate că un alt urmaș va veni, în octombrie, sub alt nume, ca reprezentant al întregii Europe.

Sunt convins că noi toți, aici, în Viena noastră, capitala ideală a Europei, vom sărbători cândva unificarea Europei, cu ajutorul culturii, educației, economiei și apărării naționale.

M E S A J U L

Asociației Culturale Internaționale a Etniei Române

La 6 septembrie 1983, în capitala Austriei, Viena, leagăn al culturii și civilizației europene și universale, s-a înfăptuit un vis îndelung așteptat de etnia română, care devenise de mulți ani un deziderat major pentru intelectualitatea originară din România: a fost creată «Asociația Culturală Internațională a Etniei Române» -A.C.I.E.R.

A.C.I.E.R., așa cum este stipulat în mod expres în statutul său, este neangajată politic. Ea a fost înființată în scopul afirmării și răspândirii valorilor spirituale și materiale create de români de-a lungul timpului, apărării acestora față de orice încercare de a le falsifica sau interpreta în mod denaturat, menținerii specificului românesc în rândul originarilor din România, sprijinirii comunităților laice și religioase.

A.C.I.E.R. este larg deschisă tuturor intelectualilor originari din România -oameni de știință, artă și cultură, cadre universitare, ziariști etc., care în mod cinstit și sincer doresc să-și aducă contribuția la apărarea și răspândirea culturii și civilizației românești în lume.

Acțiunea inițiată de A.C.I.E.R. cere să ne unim eforturile, talentul și posibilitățile pentru ca împreună, și numai împreună, să realizăm activități demne de renumele înaintașilor noștri, de prestigiul și capacitatea creatoare a intelectualității românești.

Alăturați-vă ideii și faptei noastre și cugetați că este în interesul românismului, al nostru, al tuturor, ca dincolo de convingeri politice și ambiții personale, să reunim forțele, să păstrăm nealterată civilizația românească.

Să ne unim gândul și fapta și să destrămăm întunericul și ura, minciuna și intriga, și să facem să răsară lumina pură, binefăcătoare a unității spiritualității românești pentru apărarea intereselor fundamentale ale neamului nostru.

Solidaritatea spirituală a românilor de pretutindeni s-a manifestat dintotdeauna întru apărarea și prosperitatea neamului românesc și istoria națională ne-a lăsat numeroase pilde de mari cărturari români care au adus mărturia culturii, științei și artei românești în locurile în care au pribegit când țara a trecut prin momente de restriște.

Inestimabila moștenire lăsată de eminenții noștri precursori, pilda lor însuflețitoare, reprezintă pentru A.C.I.E.R. o supremă îndatorire morală de conștiință, dar și profesională, de a face cât mai larg cu putință cunoscute în lume contribuțiile lor la dezvoltarea patrimoniului mondial și la accelerarea progresului în cele mai diverse domenii: în aeronautică și în astronomie, în fizică și în chimie, în mecanică și în matematică, în medicină și biologie, în istorie și arheologie, în artă și în muzică, în lingvistică și literatură, în drept și în economie și încă în multe altele.

Credem profund în dorința tuturor savanților, cărturarilor, artiștilor, universitarilor, originari din România, de a susține, prin remarcabile contribuții, țelurile și programul A.C.I.E.R.

Iată de ce adresăm tuturor românilor de dincolo de România, care mai simt românește și vorbesc dulcea limbă a lui Mihai Eminescu, un fierbinte mesaj de unire, în simțire și în gând, de solidaritate

spirituală în fața istoriei și destinului țării noastre de origine, pentru apărarea istoriei și valorilor noastre naționale, pentru afirmarea spiritualității românești în spațiile în care trăim cu dorul gleei strămoșești în inimi.

Cu aceste sentimente și gânduri, membrii fondatori ai Asociației Culturale Internaționale a Etniei Române adresează întregii intelectualități române de dincolo de țară apelul de a li se alătura în această nobilă, grea și sfântă misiune.

Facem o călduroasă chemare la solidaritate națională a cărturarilor români, a

compatrioților noștri din întreaga lume, la asociațiile, fundațiile, așezămintele și comunitățile religioase românești, la ziarele și publicațiile de limba română de pretutindeni să sprijine A.C.I.E.R. și să contribuie la apărarea și promovarea românismului în lume și a împlini misiunea sfântă de a menține în fața lumii întregi imaginea clară și plină de adevăr a scumpei noastre Români, acea Românie a cărturarilor, a oamenilor de știință și artă, a celor care au întruchipat întotdeauna omenia românească.

CRIȘAN

La două sute cincizeci de ani de la nașterea sa

Marea răscoală sau revoluția de la 1784 a iobagilor români din Transilvania de sub conducerea lui Horea, Cloșca și Crișan este unul din momentele cele mai zguduitoare ale istoriei poporului român. Ea a deschis procesul revoluționar de răsturnare a raporturilor feudale și prefațează revoluțiile moderne ale României. În același timp, cum afirmă acad. D. Prodan, este și prima afirmare violentă a conștiinței de sine a poporului român din Transilvania.

În timp ce în Apus se pregăteau răsturnările revoluționare, în Centrul și Răsăritul Europei se pregătea prăbușirea șerbiei. Răscoala din 1784 din Transilvania, cu cinci ani înainte de revoluția franceză din 1789, se petrece într-un răstimp când și în această parte a Europei popoarele își afirmă conștiința de sine, tinzând spre o viață politică proprie intereselor lor naționale, la orizont conturându-se imaginea statelor naționale.

Cauzele răscoalei de la 1784 din Transilvania rezidă în regimul apăsător al șerbiei sau al iobăgiei, cu deosebire în agravarea lui

în cursul secolului al XVIII-lea, și face parte din lupta proprie a poporului român de emancipare.

Transilvania este o veche țară românească și constituie o parte importantă a teritoriului pe care s-au dezvoltat în antichitate culturi valoroase din care a rezultat înfloritoarea civilizație daco - getică. După cucerirea romană din 105-106 d. Hr., spațiul intracarpatic a intrat în alcătuirea provinciei romane Dacia, cunoscând un intens proces de romanizare. Din contopirea celor două civilizații s-a născut în timp poporul român.

Societatea românească din Transilvania ajunge la începutul evului mediu la o fază superioară de organizare politico - instituțională, de tipul cnezatului și voievodatului. Evoluția înspre forma de organizare de tip statal a Românilor din Transilvania va fi afectată de cucerirea acestui teritoriu de către regatul feudal maghiar. Alături de instituțiile feudale românești, apar, în urma cuceririi, altele noi, regalitatea maghiară ducând o politică de așezare și colonizare de

noi populații. Voievodatul românesc al Transilvaniei este transformat într-un voievodat regalian, cu o largă autonomie în sec. XIII-XV, în împrejurări favorabile manifestându-se ca un stat independent.

În urma căderii regatului feudal maghiar, după lupta de la Mohaci (1526), tendințele de autonomie și independență ale voievodatului Transilvaniei se pot manifesta în voie și devine principat de sine stătător în 1541, obligându-se la plata unui tribut către Poarta Otomană.

La sfârșitul esolului al XVII-lea, Principatul autonom al Transilvaniei a fost cucerit de către Imperiul habsburgic, care, după respingerea asediului Turcilor asupra Vienei (1683), obține succese consecutive în luptele cu Imperiul otoman.

Prin pacea de la Karlovitz (1699), după înfrângerea suferită de Turci la Zenta (1697), principatul Transilvaniei trece sub stăpânirea Imperiului habsburgic, care a marcat o nouă fază în evoluția politică a acestei provincii românești. Stăpânirea habsburgică a însemnat pierderea autonomiei Transilvaniei. Se căuta să se scoată Transilvania din sistemul politic alcătuit din cele trei state românești, care dusesse sub Mihai Viteazul și la realizarea celei dintâi uniri politice statale a Românilor, la Alba Iulia (1599 - 1601). S-a căutat să se rupă legăturile firești dintre Românii din Transilvania cu frații lor din cele două provincii românești, Țara Românească și Moldova, prin trasarea unui cordon militar de graniță cu cele două provincii, încercându-se organizarea populației românești din zonele mărginașe, de pe linia de sud și de est a Transilvaniei, în regimente de graniță. S-a căutat să se rupă și legăturile de totdeauna bisericesti-religioase ortodoxe ale Românilor din Transilvania cu frații lor de peste Carpați, prin unirea cu Biserica Romano Catolică, în 1698 - 1700. Au loc mișcări de masă împotriva uniției bisericesti, ca cea din 1744, de sub conducerea călugărului Visarion, și din anii 1759 - 1761, de sub conducerea lui popa Sofronie din Cioara. Curtea de la Viena a intervenit autoritar și brutal, trimițând pentru pacificarea Românilor, în 1761, pe generalul Bukow, care avea să distrugă cu focul și tunurile peste 140 de biserici și mănăstiri din Transilvania. Au căzut atunci importantele mănăstiri

monumente de la Sâmbăta se Sus, Râmeț, Prislop și altele. Europa n-a cunoscut un act de tiranie mai mare ca acesta, îndurat de poporul român din Transilvania.

Cucerirea Transilvaniei de către Imperiul habsburgic a determinat și creșterea obligațiilor fiscale față de stat și creșterea prestațiilor în natură și muncă. Roboata iobăgească, de la o zi pe săptămână, legiferată în urma răscoalei din 1514, ajunge până la toate zilele săptămânii cu vitele sau cu palmele, cu plugul, cu carul, cu uneltele proprii.

Sub aspect național, populația Principatului Transilvaniei, după conscripția austriacă din 1760 - 1762, era alcătuită din 66,46 la sută Români, 21,62 la sută Unguri și Secui împreună și 11,72 la sută Sași (populație de origine germanică colonizată în Transilvania în sec. XII - XIII).

Cea mai mare parte a populației Transilvaniei era supusă astfel unui dublu jug al exploatării: sociale (feudale) și naționale (de către nobilimea maghiară și habsburgică). Țărănimea aservită, care reprezenta marele procent din totalul populației, era de origine română, iar nobilimea, de origine maghiară sau maghiarizată. Peste aceste raporturi interne veneau acum obligațiile impuse de regimul austriac.

Ca urmare directă a acestor stări de lucruri, are loc izbucnirea și declanșarea marii răscoale țărănești din Munții Apuseni, în 1784, condusă de Horea, Cloșca și Crișan, moment important al luptei poporului român pentru dreptate socială și eliberare națională.

Deputății țărănești iau drumul Vienei în mai multe rânduri, pe jos, spre a înmâna împăratului petițiile colective ale satelor de iobagi. Horea, însoțit de Cloșca și alți țărani, merge la Viena în 1779, 1780, 1782 și la sfârșitul anului 1783. Revendicările lor rămânând nesatisfăcute, iobagii caută să-și facă singuri dreptate.

Conducerea răscoalei a fost asigurată de iobagii recrutați drept căpitani: *Horea*, pe numele adevărat Nicula Vasile Urs, în vârstă de 54 de ani, din Alba, *Cloșca*, pe nume Ion Oargă, din Cărpiniș de lângă Abrud, în vârstă de 37 de ani, și *Crișan*, în vârstă de 52 de ani, din Zarand, de pe Crișul Alb, pe nume Giurgiu Marcu sau Gheorghe. Se

născuse în anul 1733 și fusese în tinerețe soldat într-un regiment de infanterie transilvănean. Crișan a fost capul militar al răscoalei și de numele lui se leagă acțiunea din care a izbucnit răscoala însăși. El a condus în răscoală importantul efectiv țărănesc din Zarand (Crișenii), care au acționat fulgerător în sud-vestul Munților Apuseni, la Mesteacăn, Curechiu, Crișcior, Brad, Ribița, Baia de Criș, Valea Bradului, Zdrapți, Mihăleni, Blăjeni. La începutul lunii noiembrie 1784, Crișan a format o ceată de țărani călare, în număr de 200 de oameni, înarmați cu lănci și puști, cu ajutorul ei fiind închise toate intrările în Zarand. Zona Munților Apuseni constituia o masivă cetate de piatră în care se pătrundea cu dificultate din afară.

După înfrângerea răscoalei iobagilor de către forțele armatei de represiune, conducătorii ei au fost prinși, Horea și Cloșca la 27 decembrie 1784, în pădurea Scorușet, la nord de Albac, și Crișan la 30 ianuarie 1785, între Cărpiniș și Ponor, aproape de Zlatna, și închiși în închisoarea din fortăreața Alba Iulia, Crișan fiind izolat de ceilalți doi conducători.

În cursul a două audieri de anchetă (din 2 și 5 februarie 1785), Crișan a răspuns la 47 de întrebări ale comisiei, spunându-și numele, vârsta, locul de naștere și clarificând unele momente mai importante ale răscoalei. Este important răspunsul la întrebarea 30-a, privind cauzele răscoalei:

«Greutatea serviciului la domni, fiindcă iobagii au trebuit să lucreze în timpul muncii celei mai urgente, de la o duminică la cealaltă, fără să primească cea mai mică bucățică de pâine; în celelalte anotimpuri au

trebuit să lucreze câte patru zile pe săptămână; afară de aceasta li s-a luat și zeciuiala; pe deasupra acestora, contribuțiile erau prea mari: acei care nu aveau pământ trebuiau să plătească anual patru până la cinci florini; acei cu pământ, 15 până la 20 florini și dintre oi, afară de zeciuiala mieilor, tot astfel dintre porcii grași trebuiau să dea al zecelea».

Interogatoriul lui Crișan s-a oprit însă după cele 47 de întrebări, căci la 13 februarie 1785, el și-a pus capăt zilelor în celula sa, cu nojița de la opinci, «fiind convins de sfârșitul ce-i fusese rezervat și dinainte stabilit», și nu a mai dat satisfacția călăilor săi de a-i sfârteca trupul de viu cu roata, ca lui Horea și Crișan, la 28 februarie 1785.

Asupra cadavrului său s-a pronunțat totuși, la 14 februarie 1785, sentința de condamnare, executată două zile mai târziu doar în partea ei finală: tăierea capului în patru părți, pentru a fi expus în tot atâtea locuri pe unde a acționat în timpul răscoalei.

La 1 decembrie 1918, la marginea cetății Alba Iulia, pe «Câmpul lui Horea», unde fuseseră sfârâmați cu roata și sfârtecate trupurile conducătorilor răscoalei de la 1784, țărani, muncitorii și intelectualii Transilvaniei s-au adunat și au hotărât, unanim și pentru totdeauna, unirea cu România.

La 250 de ani de la nașterea lui Gheorghe sau popular Giurgiu Marcu - Crișan, poporul român îi cinstește numele și jertfa sa, alături de numele și jertfa lui Horea, pentru eroismul cu care ei, țărani iobagi, s-au ridicat împotriva asupririi sociale și naționale, pentru o viață mai bună și mai dreaptă.

I. IONESCU

PACEA DE LA BUCUREȘTI (7 mai 1918)

În zbuciumata istorie a războiului pentru întregirea neamului, evenimentele întâmplute în decembrie 1917 și mai 1918 au fost perioada cea mai dramatică. România se afla pe marginea prăbușirii. Socotim de aceea necesar să le scoatem la iveală și să le comentăm cât mai nepărtinitor.

Chiar a doua zi după revoluția din octombrie 1917, Lenin a emis două decrete de mare importanță: decretul păcii și decretul de împărțire a pământurilor la țărani. Adresat tuturor statelor angajate, decretul pentru pace a fost primit cu atitudini diferite. În cadrul Puterilor Centrale, Germania și Austro Ungaria l-au primit favorabil. Ele erau obosite de marile eforturi depuse și de lipsurile grele cu alimentarea ca urmare a blocadei maritime de către Englezi. Puterile Antantei, Franța, Anglia și Italia, suferiseră mai puțin și aveau resurse nesfârșite de efective umane, materii prime și alimente. Statele Unite ale Americii intraseră de curând în război și făceau pregătiri.

Așa fiind, a început Conferința de pace între Germania și Austro Ungaria pe de o parte și Rusia de altă parte. Ea a avut loc la Brest Litovsk, cu începere din decembrie 1917. Anterior s-a încheiat armistițiul pe frontul de est și anume la Minsk, pe frontul de nord și pe frontul de sud - vest unde combăteau forțele rusești și române. Comandant suprem aci era regele Ferdinand și comandant adjunct, generalul rus Șerbacev.

În ziua de 3 decembrie 1917, acesta înaintă un raport urgent că i se cere de Consiliul soldaților să trimită a doua zi o delegație rusă la Focșani pentru începerea tratatelor de armistițiu și să comunice autorităților române să facă același lucru. Generalul adaugă tulburat că dacă nu execută această dispoziție trupele rusești vor trece peste el trimițând ele o delegație și că astfel își va pierde orice autoritate. Regele Ferdinand și Primul-ministru I. C. Brătianu au convocat pentru ziua de 4 decembrie un Consiliu de miniștri, la Iași. În afară de membrii guvernului au mai luat parte generalul Rezan, șef al Marelui Cartier General, Grigorescu și Văitoianu, comandanți de armate și președinții Corpurilor legiuitoare. România se afla într-o situație critică. Prin Tratatul de alianță ea era obligată să nu încheie pace separată, iar aliații ruși, care aveau majoritatea trupelor de pe front, cereau, din contră, să luăm parte la armistițiu. După discuții aprinse s-a ajuns la concluzia că încheierea armistițiului nu însemna și încheierea păcii și că, deci, nu se încălca tratatul și, ca urmare s-a alcătuit imediat o comisie românească din care făceau parte generalul Lupescu, colonelul Rășcanu ș.a.

TRATATIVELE DE ARMISTIȚIU

Tratativele de armistițiu au început la 5 decembrie și acesta a fost încheiat la 9 decembrie, iar la 22 decembrie au început tratativele pentru pace, la Brest Litovsk. Delegația rusă era condusă de Troțki, ca ministru de război. România trebuia să trateze o pace separată cu Puterile Centrale. Pe când guvernul sovietic grăbea tratativele, deoarece armata rusă se descompunea, în sânul guvernului român se desemna o mare deosebire de vederi.

Primul ministru, văzând că armatele rusești părăseau în masă frontul, lăsându-ne singuri în netă inferioritate numerică față de forțele inamice, și că Moldova era înțesată de numeroase trupe rusești de rezervă, se declara pentru începerea tratativilor de pace. El spera să obțină și consimțământul aliaților noștri din apus și înclina spre o prelungire a tratativilor. Vicepreședintele guvernului, Take Ionescu, om impulsiv și mare patriot, se opunea la tratative de pace care riscau să ne despartă de aliați.

Se nășteau astfel diferite proiecte de continuare a tratativilor și anume:

a) Armatele române, în imposibilitate de a apăra singure un front enorm, din Bucovina la Marea Neagră, să se retragă și să se grupeze în estul Moldovei, în triunghiul Iași - Vaslui - Huși, cu spatele spre Prut, unde să reziste până la ultimul om. Era așa-zisul triunghi al morții.

b) Misiunea militară franceză, în frunte cu generalul Berthelot, susținea un plan de continuare a rezistenței împreună cu forțele ucrainiene din sudul Rusiei și, la nevoie, să ne retragem până la fluviul Don, unde să ne unim cu Cazacii de pe Don și să rezistăm împreună.

c) Take Ionescu și miniștrii conservatori aveau o altă soluție. Ei propuneau ca armatele române să rămână în Moldova, apărându-se cât mai mult posibil, iar Regele, Guvernul și Corpurile legiuitoare să se retragă de-a lungul Mării Negre până în Caucaz, unde să se întâlnească cu forțe engleze ce veneau din Mesopotamia. În felul acesta, deși inamicii ocupau complet țara și nimiceau armata noastră, autoritățile legale nu încheiau pace cu adversarii și mențineau valabilitatea Tratatului nostru de alianță.

d) Un alt proiect, tot așa de aventuros, era ca și armata să se retragă prin Basarabia - Ucraina - Georgia, până când se va întâlni cu forțe engleze, venind din Mesopotamia.

Primul ministru Brătianu a declarat clar că el și guvernul nu pot primi soluția triunghiului morții, care ducea la distrugerea armatei române și la fuga conducerii în necunoscut. Soluția de la punctul b) era o himeră, întrucât nu exista în realitate un stat și o armată ucrainiană și cazacă. Tot așa de iluzorii erau proiectele de la punctele c) și d). Erau imposibile și chiar imorale. Cum să efectuezi o retragere a sute de mii de oameni, militari și civili, în toiu unei ierni siberiene, pe distanțe de mii de kilometri? De unde atâtea alimente, furaje etc.? Nu era dezonorantă o retragere ce lăsa țara pe tavă în mâinile inamicilor?

Aceste ciocniri din guvern provocaseră deja o ruptură, când, la finele lunii ianuarie 1918, intervine o criză din afară. Mareșalul von Mackensen cere ca România să înceapă de urgență tratativele de pace. La Brest Litovsk tratativele cu Rusia nu înaintau deloc. Troțchi ținea discursuri interminabile despre victoria generală a comunismului internațional și, de aceea, cerea ca momentan pacea să fie fără anexiuni și fără despăgubiri. Germania învingătoare nu putea să admită să abandoneze fructul atâtor și atâtor victorii. Ea cerea independența statelor baltice, Letonia, Estonia și Lituania, unde era o puternică minoritate germană, ceea ce ar fi dus la unirea lor cu Germania și anexarea întregii Polonii, deja ocupată complet de trupele germane și austro-ungare. Printr-un acord survenit la Kreuznach, Austro Ungaria dădea mână liberă Germaniei în tratativele cu Rusia, iar ea obținea mână liberă în tratativele de pace cu România.

Ca urmare a cererii lui Mackensen, la 4 februarie apare la Iași colonelul austriac Randa, trimis de împărat spre a asigura pe rege Ferdinand de menținerea dinastiei. Câteva zile mai târziu, comandantul austro-ungar, feldmareșalul Arz, cerea imperios să fie începute tratativele cu România, armata fiind epuizată și subminată de pericolul revoluției și de lipsuri alimentare insuportabile. Puterile Centrale adresează, la 5 februarie, un ultimatum României ca în termen de patru zile să trimită delegați pentru începerea tratativilor de pace; contrar, armistițiul va fi rupt și ostilitățile reîncepute.

FURTUNA SE DESLĂNȚUISE

Armata rusească nu mai exista. Rămăsesem singuri cu mari forțe inamice în față și cu revoluția în spate. În Consiliul de coroană, convocat, în ziua următoare, de rege, încep aprige discuții între Ion C. Brătianu și Take Ionescu, la care iau parte și ceilalți membri ai

Consiliului, fără să se ajungă la vreun acord. Primul ministru e nevoit să-și dea dimisia, iar Regele încredințează formarea guvernului generalului Averescu, care era favorabil tratativelor. Era cel mai de frunte șef militar și avea deja o mare popularitate în țară și în armată.

Averescu a cerut încă o prelungire a ultimatumului până la 12 februarie și a anunțat că este pentru negocieri de pace. Solicitarea fiindu-i admisă, el pleacă în teritoriul ocupat pentru a avea o întrevedere cu mareșalul Mackensen și pentru a lua contact cu fruntașii politici rămași acolo, Petre Carp și Al. Marghiloman, cărora să solicite sprijinul în tratativele de pace.

Întrevederea cu Mackensen a avut loc la Buftea, în castelul Principelui Știrbei. Cei doi mari generali se cunoșteau de pe vremea când Averescu era atașat militar la Berlin (Nu este adevărată versiunea că fuseseră colegi la Școala superioară de război de la Torino). Discuția a fost cordială. Mackensen i-a spus că România trebuie să cedeze Dobrogea, o fâșie a munților Carpați cu marile vârfuri ale lor, să demobilizeze armata, ocupația teritoriului ocupat să continue până la încheierea păcii și concesiuni economice. De la Buftea, Averescu a continuat drumul la București. Aici Petre Carp a declarat că regele trebuie să abdice. Dacă ar rămâne pe tron deocamdată, aceasta ar da loc la grave convulsii interne. Șeful Partidului Conservator, Al. Marghiloman, a promis sprijinul său și nu a vorbit de abdicarea regelui.

Averescu se întoarce la Iași cu aceste rezultate și determină stabilirea începerii tratativelor la 22 februarie.

Delegația română urma să fie condusă de ministrul de externe C. Argetoianu, cea germană de von Külmann și cea austro-ungară de contele Czernin, tot miniștri de externe. Condițiile cerute de austro-germani au fost anunțate chiar a doua zi. Erau cele anunțate la Buftea, dar mai grele. În regiunea munților se cereau cedări până la 30 km adâncime, ceea ce uneori împingea noile frontiere până la ieșirea din regiunea muntoasă, plus cedarea orașelor Turnu Severin, Sinaia, Târgu Ocna, cu zona carboniferă și petroliferă din Valea Trotoșului. Concesiile economice apăreau dezastruoase, atât în ceea ce privește exploatarea petroliferă, cât și exploatarea forestieră și livrările de cereale. În fine, armata română urma să fie redusă la forțe neînsemnate puse sub controlul militar german.

Spre a grăbi acceptarea acestor condiții, contele Czernin s-a întâlnit, în ziua de 27 februarie, în gara Răcăciuni, cu regele Ferdinand, reproșându-i că a intrat în război contra Puterilor Centrale și afirmând că România trebuie să accepte rezultatul înfrângerii. Îi aduce însă consolare că împăratul Carol nu-i pretinde altceva și că-i va asigura continuarea domniei. Două zile mai târziu, adică la 1 martie, printr-o notă se cere guvernului nostru să răspundă fără înconjur dacă acceptă condițiile puse la 23 februarie. Răspunsul era cerut până a doua zi, 2 martie, la ora 12.

Imediat este convocat un nou Consiliu de coroană, pentru ziua de 2 martie, ora 10. Participă aceleași persoane ca la cel din februarie. El are un caracter furtunos. Sunt aceleași opinii: Take Ionescu pentru retragere, Ionel Brătianu pentru rezistență, primul ministru Averescu pentru acceptarea ultimatumului. Cu aprobarea regelui, Averescu răspunde în seara aceleiași zile, dar delegații Puterilor Centrale, din dispoziția guvernelor lor, consideră răspunsul tardiv și comunică ruperea armistițiului. După această comunicare fatală, se repetă acceptarea și se adaugă că se va trimite o delegație de urgență. Ea pleacă imediat sub conducerea ministrului de externe Argetoianu.

Intervine însă o nouă complicație neașteptată. Pentru prelungirea armistițiului se cer alte trei condiții grave: a) să se permită trecerea pe căile noastre ferate a unor trupe germane și austro-ungare spre Odesa, b) misiunea militară franceză să părăsească imediat țara și c) să fie demobilizată întreaga noastră armată.

MARE PANICĂ LA IAȘI

Se ține un nou Consiliu de coroană, la 4 martie. În el se mai fac auzite unele glasuri pentru rezistență, dar în fața situației fără ieșire se primesc și aceste condiții suplimentare. În aceste zile tragice, de la 23 februarie la 4 martie, se făcuseră demersuri pe lângă ambasadorii

statelor aliate, spre a se obține aprobarea sau cel puțin consimțirea pentru o pace separată cu Puterile Centrale. Dându-și seama de dramaticitatea situației, aceștia intervin pe lângă guvernele lor. Dar Clemenceau, primul ministru al Franței, sufletul continuării luptei până la victoria finală, nu admitea în nici un caz ceea ce el numea «defecțiunea României». Aceeași atitudine o ia și Anglia. Primul ministru italian Orlando răspunde că niciodată Biserica nu acceptă dinainte o fărâdelege, dar poate da o iertare ulterioară. Așa că nu s-a admis cererea României.

Între timp, delegația română de armistițiu sosește la Buftea și în ziua de 5 martie, sub presiunea evenimentelor inexorabile, semnează pacea preliminară, în condițiile cerute la 23 februarie. Această stare dezastruoasă, ca și multe nemulțumiri a cercului politic de la Iași determină demisia guvernului Averescu, criticat aspru că cedase prea repede, fără să obțină cea mai mică ameliorare. Primul guvern Averescu ținuse numai cinci săptămâni.

Al. Marghiloman era omul situației. El era apreciat de Puterile Centrale și în special de contele Czernin, care îl recomandase regelui la întrevvedere din gara Răcăciuni. În el se puneau ultimele speranțe. La 10 martie 1918, chemat de la București, el depune jurământul. De la început se arată o bunăvoință a inamicilor, care acordă o prelungire a armistițiului și la 22 martie încep tratativele de pace.

El s-au desfășurat la Cotroceni, în palatul și sala de ședințe unde la 14 august 1916 se hotărâse intrarea în război a României pentru întregirea Neamului. Era o răzburare a Austro-Germanilor învingători. La fel procedă, la 22 iunie 1940, Hitler, impunând Franței învinse armistițiul de la Compiègne, în același vagon-salon unde Germania învinsă semnase un armistițiu, aproape o capitulare. Trebuia să suportăm această jignire. Vae victis !

Delegația română se compunea din Al. Marghiloman, C. C. Arion, ministru de externe, I. Misir, jurist etc. Cea germană era condusă de ministrul de externe Kühlman, cea austro-ungară de contele Csernin, în aceeași calitate, primul ministru bulgar Radoslavoff și marele vizir turc Talaout pașa. Lucrările au fost împărțite în patru comisii: militară, politică, economică și juridică.

Primul ministru Al. Marghiloman a desfășurat o vie activitate, având avantajul de a fi fost singurul șef de partid care a luptat tot timpul pentru neutralitate. El a putut obține unele avantaje importante și anume:

1. a fost mult redusă pierderea de teritorii muntoase, de la 11.500 km patrați impuși la Buflea la 5.500 km patrați, adică la mai puțin de jumătate,
2. orașele T. Severin și Tg. Ocna au rămas României,
3. s-a recunoscut în mod tacit unirea Basarabiei cu România, proclamată la 27 martie, la Chișinău și s-a permis ca pentru asigurarea ei să se rămână cu efective de război,
4. s-au putut reduce unele din concesiile economice cerute la început.

SEMNAREA PĂCII

Pacea a fost semnată la 7 mai 1918. Primul ministru adresa o telegramă regelui, anunțându-i satisfacția pentru dispozițiile păcii. Când la semnarea tratatului de la Cotroceni unuia dintre delegații noștri i-au dat lacrimile, unul din delegații germani (ministru plenipotențiar) l-a bătut amical pe umăr și l-a consolată, zicându-i: «Ai să vezi ce condiții vom impune Francezilor și Englezilor !»

Tratatul prevedea următoarele:

a) România cedează o zonă de-a lungul Carpaților, cu lărgimi variabile, până la 15 km maximum,

b) Dobrogea este cedată în întregime,

c) Armata română se demobilizează. În afară de forțele din Basarabia (două divizii de infanterie și două de cavalerie), ea era redusă la efectivul de 32.000 de oameni, adică la opt divizii.

d) Banca națională era obligată să retragă din circulație toate biletele emise de Banca generală în teritoriul ocupat. Era o deghizare ascunsă a unei despăgubiri de trei miliarde de lei.

e) România urmează să livreze Puterilor Centrale, în continuare, producția ei de cereale.

f) Se cedează complet exploatarea terenurilor petrolifere celor două Puteri Centrale,

g) Se concede exploatarea de păduri în zona muntoasă.

h) Armata de ocupație rămâne în teritoriul ocupat până la pacea generală.

CONCLUZII

Expunând decursul dramatic al evenimentelor până la încheierea păcii, este cazul să apreciem Tratatul de la 7 mai 1918. El conține condiții de pace foarte grele, dar mai bune decât se putea conta la începutul tratativelor. Era necesară încheierea unei păci în asemenea condiții ? A fost oare greu și înjositor felul în care s-a încheiat ?

Pentru a răspunde la prima întrebare e cazul să medităm în ce situație se afla România în acea epocă și dacă mai erau alte soluții. La finele lui 1917 Germania era la apogeul puterii sale. Armata sa era imensă și complet antrenată pentru genul nou de luptă. Avea 245 divizii. Până atunci 100 divizii se găseau pe frontul de est și 145 divizii pe cel de vest. Ieșirea Rusiei din luptă a permis întărirea armatelor din vest și la începerea mării ofensive din 21 martie în apus se găseau 192 divizii germane, întrecând cu mult totalitatea forțelor aliate de 171 divizii (99 franceze, 58 engleze, 12 belgiene și 2 portugheze). Restul de 53 divizii se mai aflau în răsărit spre a face față armatei noastre și a apăra în fața Rusiei căreia i se impusese pacea înjositoare de la Brest Litovsk din 3 martie. Se mai adăugau și alte divizii austro-ungare și bulgare, așa că se ajungea la o superioritate covârșitoare față de noi.

În plus, situația strategică era dezastruoasă, pentru că aveam și în spate forțe inamice care ocupaseră Ucraina. Presa americană de atunci spunea că România se găsea ca o oază într-un ocean de noroi. Eram și complet izolați de aliații noștri, care nici pe departe nu aveau posibilitatea de a ne ajuta. Diferitele proiecte de salvare se dovediseră iluzorii. Să se mai adauge distrugerea totală a statului și pierderea altor sute de mii de morți pe lângă cei 325.000 din august 1916 până acum ?

A prevalat o judecare justă a situației și s-a recurs la singura soluție posibilă: tratative cu un guvern Marghiloman. Acesta a fost ulterior aspru criticat și ponegrit, dar în martie 1918 era privit de toți ca un înger salvator. Eforturile sale perseverente au dus la o serie de ușurări ale condițiilor de pace, între care reducerea teritoriilor cedate în zona munților, recunoașterea unirii Basarabiei cu România și menținerea unei anumite forțe militare.

Nu ni s-a impus nici judecarea și pedepsirea guvernelor vinovate de dezastrul țării. Aceasta era mai mult cerută de adversari politici, ca P. Carp și Stere. Ne amintim ce agitații tumultuoase a provocat trimiterea în judecată a miniștrilor din cabinetul conservator Lascăr Catargiu, până ce însuși șeful partidului adversar, Ion C. Brătianu, a cerut parlamentului încetarea oricăror urmăririi judiciare.

În concluzie, putem afirma că pacea de la București a fost primită în țară cu resemnare, dar și ca o ușurare generală și cu satisfacția că se realizase realipirea Basarabiei, vechi pământ românesc. Și rămâne vie și speranța unei victorii finale a aliaților noștri în apus, ceea ce s-a și împlinit și a dus în final la crearea României Mari.

DAN GIULEA

GÂNDURI PE TEMA BASARABIEI

de ONISIFOR GHIBU

Continuarea materialului din nr. 132 - Iunie 1983

31 f. I. Costescu, directorul «Organizației culturale a Românilor basarabeni», București, Str. Cometa nr. 88. Foarte interesantă scrisoare în chestiunea răpirii Basarabiei, trimisă lui Durnovo (Telegraful Român 1912, nr. 76 - 77). Cu tot cuprinsul ei destul de mare și cu toate că conține unele lucruri cunoscute, reproducem această scrisoare în întregime, pentru a se putea vedea cât de actuală este argumentarea din 1912.

RĂPIREA BASARABIEI

Distinsul publicist N. Durnovo din Rusia a scris mai multe articole temeinice în chestia Basarabiei, pledând în ele cu multă căldură pentru îndreptățirea României de a reclama pentru sine această provincie românească, luată pe nedreptul de la ea, și sfătuind cercurile conducătoare rusești să o cedeze de bună voie României, în interesul bineprinceput al Rusiei, căreia statul român poate să-i mai fie de folos, cum i-a fost și cu prilejul războiului ruso-turc, când brava armată română a salvat onoarea trupelor și steagului rusec.

Există în București o «Organizație culturală a Românilor basarabeni», care și-a ținut de datorință să mulțamească publicistului N. Durnovo pentru acțiunea întreprinsă și, în scopul acesta, i-a trimis de curând la Moscova, unde-și are domiciliul, o interesantă scrisoare, în care se face istoricul răpirii Basarabiei și istoricul suferințelor Românilor din această provincie.

Trimițându-ni-se și nouă scrisoarea, o publicăm în întregime, pentru datele și informațiile interesante ce le conține, după cum urmează:

«Organizațiunea culturală a Românilor basarabeni» de aici (București) a avut și are, ca și Dvoastră, convingerea că pentru adevărații Ruși smulgerea Basarabiei din trupul unei țări pravoslavnice, ca și dâșii, este o nedreptate strigătoare, o faptă anticreștinească nelegiuită ce va atârna continuu și greu de grumazul patriei lor, chemând sancțiunea justiției divine.

Formele sub cari oficialitatea rusească totdeauna au încălcat cu oștile sale pământul nostru, acele proteste de solidaritate creștină ortodoxă și acele aere ale pravoslavniciei Rusii, de protectoaredezinteresată a creștinilor ortodocși din Orient, - astăzi nu mai pot înșela pe nimeni.

Răpirea pământului sfânt al Basarabiei, frământat cu sângele strămoșilor noștri eroi moldoveni în lupta pentru aceeași lege creștină ortodoxă nu se mai poate ascunde nici justifica cu nimic, și această faptă cu acea cumplită urgie, deslănțuită ulterior pentru desnaționalizarea și estermnarea fraților noștri basarabeni, nu numai că nu poate cimenta vechile

legături de prietenie frățească ce existau odinioară între poporul român și cel rusesc, sub egida sfântă a simbolului credinței ortodoxe creștine, dar, dimpotrivă, le înveninează, le rupe, le nimicește cu desăvârșire.

Așa fiind, credem profund că nu e posibil ca lumina acestui adevăr să nu fi aruncat o cât de slabă licărire în conștiința adevăraților pravoslavnici ruși, cari cred, ca și noi, în binefacerile principiilor blândului și divinului nostru domn Isus Cristos, principii cari nicăieri nu ne învață dreptul de a răpi teritorii, de a sugruma întregi popoare, precum a făcut și face oficialitatea rusească cu frații noștri din Basarabia.

După ce, sub motivul de a protegi pe creștini de jafurile pazvanșilor turci, Rusia încalcă la 1806 Principatele Românești, nu le părăsește până ce, la 1812, n-a răpit din Țara Moldovei mai mult de jumătate din teritoriul ei, Basarabia având o întindere de 45.000 kilometri pătrați, pe când restul Moldovei de la Prut la Carpați numai 38.840 kilometri pătrați.

Dar numai cu atât nu se mulțamește. Despoaie provincia Basarabiei de orice autonomie și libertate, de care s-a bucurat întotdeauna sub suzeranitatea Turciei, pune mâna pe toate bisericile și mănăstirile moldovenilor noștri și deslănțuiește acolo cea mai grozavă teroare, oprind orice urmă de cultură românească și interzicând până și în biserică de a-și face rugăciunile în graiul lor strămoșesc, silindu-i să învețe și să asculte acele rugăciuni într-o limbă necunoscută lor, în limba rusească, sub sancțiunea cea mai draconică a nimicirii acelor cari se vor încumeta să înfrunte o asemenea tirănie.

În Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș, Macedonia, frații noștri au școli primare, școli comerciale, de meserii, seminarii românești, gimnazii, licee, libertatea absolută a culturii românești; în Bucovina au și o Universitate românească! Sub suzeranitatea Turciei în toți timpii, atât Moldova cât și Muntenia s-au bucurat de întreaga autonomie, de întreaga libertate culturală și religioasă, pentru că acele țări n-au fost niciodată pašalâcuri turcești, pe teritoriul lor n-a fâlfâit niciodată steagul verde al profetului, și nici-o geamie nu s-a zidit pe nicăieri. Iar Sfânta Rusie, după ce vine în numele ideii de protejare a unor creștini de același rit cu dânsa, se dedă la răpire și la o așa de cumplită sugrumare a unui întreg popor!

În cele trei județe ale Basarabiei de Sud, Ismail, Bolgrad și Cahul, când au fost reocupate, în 1878, de Ruși, primul ucaz imperial s-a referit la obligațiunea preoților români ca să învețe în trei ani rusește și să officieze în această limbă, sub sancțiunea destituirii. Acei dintre dâșii cari nu s-au supus ori n-au putut să se supună, din cauza bătrâneții, sau în decursul vremii, mânați de dreptul limbii lor, au îndrăsnit să officieze vreodată și în românește în biserică, pur și simplu au fost suprimați!... Numai la cimitir, acolo sub cer liber, la groapa mortului, departe de strășnicia jandarmului oficialității, dacă vreodată mai îndrăsneste preotul să zică cu jumătate de gură acel singur și atât de duios *Veșnica pomenire* în românește!... Altfceva absolut nimic...

Hotarul de odinioară al Moldovei, la Nistru fiind mereu amenințat de năvălirile Tătariilor, Vodă Ștefan cel Mare și alți domni ai Moldovei au împroprietarit pe pământul Basarabiei pe cei mai capabili ostași ai lor. Și numai astfel se explică cum urmașii acestor viteji în tot veacul espirat de robie și de o asemenea siluire au dovedit cea mai extraordinară rezistență națională contra rusificării, și nu numai că au continuat să persiste în rasa lor, dar s-au întins și peste vechea graniță a Nistrului, cu o tenacitate și biruință fără seamăn, păstrându-și întreaga ființă națională moldovenească și limba neatinsă, care n-a derivat absolut cu nimic de la dialectul curat moldovenesc.

Dar în fața acestei puteri, oficialitatea Rusiei nu s-a dat înlături de la nici un mijloc pentru ajungerea scopului său nimicitor, n-a esitat a recurge nici chiar la ideea exterminării. În toate răsboaiele imperiului au fost duși și nimiciți mii de Moldoveni basarabeni. Numai în războiul ultim ruso-japonez, după cum ați binevoit a afirma și Dvoastră, au pierit 14.000, fiind puși mereu în primele rânduri de atac, și numai la Liao Iang au căzut peste 5.000 la prima ciocnire.

Dacă urmărim istoria omenirii de-a lungul veacurilor, nicăieri pe pământ nu s-a mai văzut un cuceritor care să se fi servit de asemenea mijloace în politică și în cuceririle sale!

Lumea civilizată se va uimi aflând că s-a putut deslănțui o asemenea grozăvie chiar

aici, în inima Europei, pe care toți adevărații pravoslavnici ruși desigur o dezaproabă din adâncul sufletului. Reprobarea lor însă până azi a rămas mută, numai în conștiința lor. În tot timpul acestei tragedii, de la 1812 până azi, din când în când poate că s-a produs vreo mirare vagă, vreo compătimire sau și vreo umbră de durere pentru suferințele obijduiților noștri frați moldoveni basarabeni; dar totul a rămas în umbră, fără rod, fără nădejdi de nicăiri, până în momentul când s-a ridicat glasul Dvoastră, glasul omului care nu numai că are putere de a vedea, dar și eroism de a le numi curat pe numele lor, în forma cea mai înche-gată și mai limpede, trezind gândul adormit al celorlalți oameni și chemând pe cei dreپți și buni la acțiune, cari tocmai așa au simțit și ei, au cugetat și ei din fundul conștiinței lor, doreau să spună acest adevăr și cât pe aci să pornească pentru repararea nedreptății ce s-a săvârșit chiar în împărăția aceea mare a Rusiei cercuită în acel zid așa de gros și tenace abso-lutist, în care vorba politică trebuie să o măsoari bine, și de mii de ori, dacă nu voiești a-ți plăti nechibzuința cu prețul vieții și a dispărea de pe fața pământului.

Iată pentru ce noi toți, cei din «Organizațiunea culturală a Românilor basarabeni», deși nu urmărim nici un scop politic sau iredentist, ci numai pe acela cultural filantropic, am fost atât de viu și binefăcător impresionati de glasul pe care l-ați ridicat în favoarea fraților noștri basarabeni prin articolul Dvoastră «Înarmarea Austro - Ungariei și României», publi-cat în ziarul «St. Peterburgi Viedomosti» de la 21 martie a.c. și în mod spontan v-am adresat telegrama noastră ca omagiu și drept cea mai profundă a noastră grațitudine.

Glasul cugetului Dvoastră atât de curat și neatins de otrava șovinismului panslavist, acest glas profetic care ne-a emoționat atât de adânc, credem că și în România și în Rusia a făcut să tresară gândul tuturor oamenilor de bine, și la ideea reparațiunii răului ce s-a făcut pentru ambele unite spiritual gândul acesta nu va mai adormi, ci se va desvolta mereu, va pătrunde din om în om, poate și din generație în generație, până ce adevărul va triumfa și dreptate plină se va face.

Noi pururea vom cinsti amintirea propoveduirii Dvoastră și cu noi, desigur, toți cei ce doresc binele deopotrivă ambelor acestor țări.

La telegrama noastră ați binevoit a ne trimite din Moscova, cu data de 14 (27) aprilie a.c., scrisoarea atât de încurajatoare, apoi ați publicat în *Noua Revistă Română* din București, de la 20 mai a.c., articolul intitulat «Greșelile Diplomației Rusești în Orientul Europei» și în urmă pe cel din ziarul *St Peterburgi Viedomosti* din 27 din aceeași lună, sub titlul «Cu pri-lejul centenarului răpirii Basarabiei».

Va continua

Citiți și răspândiți senzaționala carte a Dlui Nicolae Baci YALTA ȘI CRUCIFICAREA ROMÂNIEI

Bazată în întregime pe documente politice și militare ultrasecrete, de la Londra și Washington, lucrarea fostului avocat din Baroul de Il-fov prezintă, într-o lumină nouă și tragică, întreaga crucificare a po-porului român. Cartea Dlui Baci răspunde, cu documente zdrobi-toare și cu un curaj de admirat, la întrebările: de către cine, unde, cum și când a fost vândută România Rușilor?

Volumul de peste 300 de pagini costă numai 10 dolari.

Comenzile se primesc direct la:
EDITRICE NAGARD - Via Larga 11 - 20122 Milano (Italia)

O nouă carte la Editura Nagard

STUDII ASUPRA CONȘTIINȚEI NAȚIONALE ROMÂNEȘTI

este titlul recentei opere tipărite de Editura Nagard, care unește o serie de studii ale istoricului Keith Hitchens, apărute în diverse publicații, între anii 1964 și 1979.

Materialul, cuprins în 260 pagini, este prezentat în cinci capitole.

Capitolul I cuprinde studiile despre «Religie și conștiință națională românească în Transilvania secolului XVIII» și «Samuel Clain și iluminismul românesc în Transilvania».

Capitolul II prezintă cultul sacru al naționalității, așa cum reiese din activitatea intelectualilor români și a bisericii din Transilvania, și un studiu despre Avram Iancu și revoluția europeană din 1848.

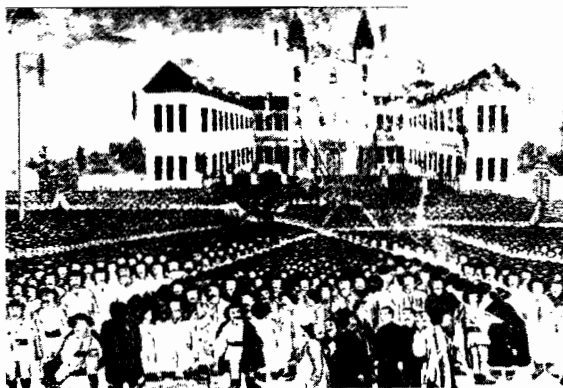
Capitolul III este dedicat activității naționale a mitropolitului Andrei Șaguna și situației Românilor transilvăneni în perioada absolutismului (1849 - 1859).

Situația Românilor și poziția lor în perioada acordului numit Ausgleich și a Congresului naționalităților din Transilvania face obiectul studiilor din capitolul IV.

Capitolul V cuprinde

Keith Hitchens

Studies on Romanian National Consciousness

NAGARD PUBLISHER
1983

două studii despre «Socialiștii români și problema națională în Ungaria, 1903 -1918» și «Socialiștii români și Republica Sovietică Ungară».

Prețiosul studiu «Nationalism in a spiritual guise», ce constituie ultimul capitol, prezintă aspectul spiritual al naționalismului românesc, cultivat de influența revistă «Gândirea».

Scrisă în limba engleză, cartea lui K. Hitchens, care se bazează pe un bogat material bibliografic și documentar, demonstrează o justă înțelegere și prezentare a unor aspecte importante din istoria Transilvaniei. Ea merită să fie cunoscută de toți Românilor, iar cei de peste hotare au datoria morală de a o face cunoscută în țările în care trăiesc.

Un cărturar român în Jugo-Slavia

RADU FLORA

Cunoaștem în mod insuficient activitatea românească desfășurată de frații noștri din Banatul Iugoslav. Cine trece pe acolo își poate da ușor seama că ei mențin cu sfințenie limba românească, cu simpatia sa flexiune bănățeană.

Una dintre prezențele de frunte ce grăiesc despre viața culturală a Românilor din regiunea respectivă este revista *Lumina* din Panciova. Numărul din septembrie 1982 al acestei reviste prezintă pe cărturarul Radu Flora, despre care unul din colaboratori spune că « Este dotat cu o vastă cultură și o excepțională erudiție, cu un spirit mobil, întreprinzător și efice, precum și cu deosebite capacități de muncă și organizatorice ».

Este greu să prezentăm largă activitate a acestui neobosit cărturar în câteva rânduri. Pentru ca cititorul nostru să-și facă o impresie despre ea, ajunge să amintim numai că bibliografia lui Radu Flora numără peste 1200 de titluri, reflectând un vast și variat câmp de interese în istoria limbii române, dialectologie, limbă română contemporană și stilistică, limba română literară și aplicarea ei în școală, publicistică și literatură, relații sârbo-române sub multiplele lor aspecte și încadrarea lor în balcanistică, romanistică și slavistică. Din sumedenia lucrărilor sale merită să fie menționate, pe lângă un dicționar sârbo-croat - român și altul român - sârbo-croat, două opere capitale. Se intitulează «Grauirile românești din Banat în lumina geografiei lingvistice» și «Atlasul lingvistic al grauirilor românești din Banatul Iugoslav».

Asemenea realizări fac cinste numelui de român și sperăm că românii cărturari de pe toate meridianele vor face tot posibilul pentru răspândirea și afirmarea valorilor culturale și spirituale românești în țările în care își desfășoară activitatea.

ASOCIAȚIA CULTURALĂ «ROMÂNIA - NORMANDIA» ce poartă numele marelui povestitor Ion Creangă a publicat numărul 7 al revistei sale *Bulletin de liaison - Le Pionnier*.

Paginile publicației sunt deschise de un documentat articol privind Unirea Transilvaniei cu România. Autorul, Prof. Virgil Câdea, arată că după statisticile oficiale austriece din anii 1760 și 1762, în Principatul Transilvaniei Românii erau în proporție de 66 la sută, Ungurii împreună cu Secuții de 21 la sută și restul alte naționalități. Unirea din 1918 nu este opera unui om sau a unei generații, ci realizarea visului secular a majorității românești din Transilvania și consfințirea unei situații de fapt bazată pe realități etnice, lingvistice, culturale.

Interesantă este și prezentarea «Aurel Vlaicu, un pionnier de l'aviation mondiale», în care se pune în relief contribuția de seamă a inventatorului român din Bișniții Transilvaniei adusă aeronauticii.

În articolul «Românii - apărători ai Europei» de Dr. Cornelius Dima-Drăgan, ce apare în română și franceză, se arată rolul jucat de Șerban Vodă Cantacuzino la despresurarea Vienei în anul

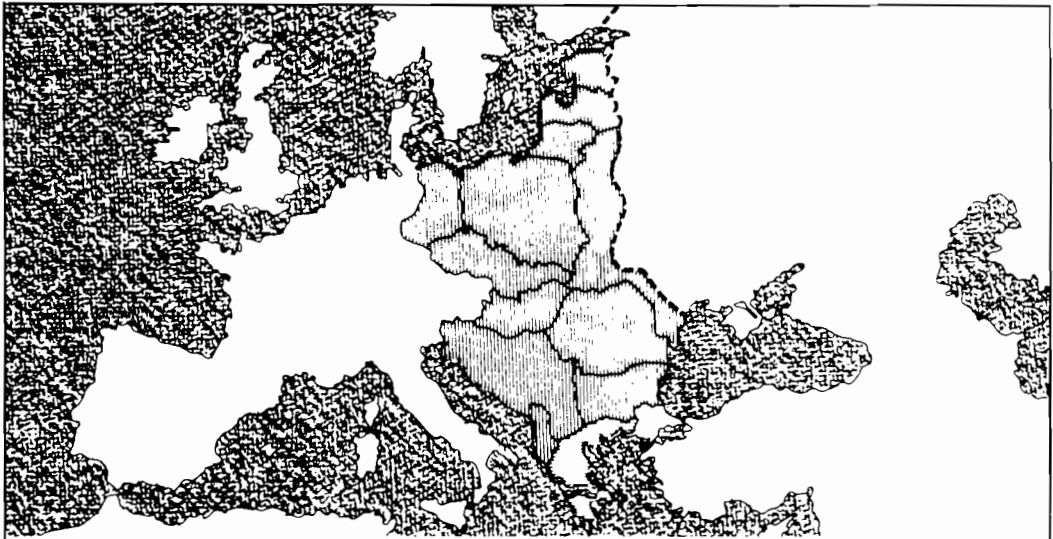
1683. Autorul adresează cărturarilor români un apel pentru a participa la congresul de la Viena ce își propune să sublinieze contribuția adusă de Români la apărarea Europei.

Semnificativul articol despre pictura pe sticlă notează că, dacă în Centrul Europei aceasta a abordat subiecte de esență catolică pe care le-a tratat în stil baroc, în Transilvania icoanele pe sticlă adoptă iconografia ortodoxă de origine bizantină, iar articolul «Broderii și țesături românești» scoate în evidență autenticitatea acestor arte și propune reeditarea unui album al lui Dimitrie Comșa, dedicat lor.

Serge Notheaux propune extrase dintr-un interviu al președintelui «Solidarității umane pentru arte», Guy de Langson, în care pledează pentru o prietenie franco - română, iar D. Duval face o prezentare a noilor realizări de la Porțile de Fier ale Dunării.

Poeziile de Lucian Blaga, Nina Notheaux, P. Ghelmez, M. Laville, lecția de limbă română, rețetele culinare și prezentarea ultimelor activități culturale ale asociației fac revista interesantă și atractivă.

T. V. BĂDESCU

Moscova, 9 Octombrie 1944

“Momentul era potrivit pentru a trata, așa că am spus: “Să aranjăm treburile noastre în Balcani. Armatele voastre sunt în România și în Bulgaria. Noi avem acolo interese, misiuni, agenți. Între noi nu trebuie să existe neînțelegeri pentru lucruri mărunte.

Cât privește Anglia și Rusia, ați fi de acord - l-am întrebat pe Stalin - ca voi să aveți o dominație de 90% asupra României, noi să avem 90% în Grecia și “fifty-fifty” cu voi în Jugoslavia?” În timp ce se traduceau cele de mai sus, am scris pe o jumătate de foaie de hârtie:

România: Rusia ia 90%; ceilalți iau 10%

Grecia: Marea Britanie (de acord cu Statele Unite) ia 90%; Rusia ia 10%

Jugoslavia și Ungaria: 50% - 50%

Bulgaria: Rusia ia 75%; ceilalți 25%.

Winston Churchill

“Cel de al doilea război mondial”

- Memorii -

<i>Simpozion Internațional «Cantacuzino»</i>	1
<i>Prof. J. C. Drăgan, Salutul președintelui de onoare al simpozionului</i>	4
<i>Mesajul Asociației Culturale Internaționale a Etniei Române</i>	6
<i>I. Ionescu, Crișan. La două sute cincizeci de ani de la nașterea sa</i>	7
<i>Dan Giulea, Pacea de la București din 9 mai 1918</i>	10
<i>Onisifor Ghibu, Gânduri pe tema Basarabiei (IV)</i>	15
<i>Semnal «Yalta și crucificarea României»</i>	17
<i>Editura Nagard - «Studii asupra conștiinței naționale românești»</i>	18
<i>T. V. Bădescu, Un cărturar român în Jugoslavia</i>	19
<i>Asociația culturală România - Normandia</i>	19